

TARİHTE DİPLOMASI

Editör
Can Eyüp ÇEKİÇ

TARİHTE DİPLOMASİ

Editör

Can Eyüp ÇEKİÇ

Nevşehir, 2022

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınları No: 33

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesine aittir.
Bütün hakları saklıdır.

Kitabın tümü ya da bölümü/bölemleri Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinin yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğere yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Copyright 2022 by Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. All rights reserved.

No part of this book may be printed, reproduced or distributed by any electronical, optical, mechanical or other means without the written permission of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University.

Kapak Tasarımı ve Düzeni: Dr. Gonca Zeynep TUNÇBİLEK

Dizgi ve Mizanpaj: Arş. Gör. Serkan DERİCİ

Kapak Resmi: Kadeş Antlaşması, Kil Tablet, M.Ö. 13. yy. Neues Museum Berlin

ISBN: 978-605-4163-53-3

1. Baskı

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, 2022

İÇİNDEKİLER

1

**SAVAŞTA VE BARIŞTA DİPLOMASİ: KADEŞ SAVAŞI'NA GİDEN SÜREÇTE VE
SAVAŞ SONRASINDA HİTİTLERİN KUZEY SURİYE POLİTİKASI
(II. MUWATALLİ, URHİ-TEŞUP/III.MURŞİLİ VE III. HATTUŞİLİ DÖNEMLERİ)**

L. Gürkan GÖKÇEK

Hasan TUNCER

14

**ÖZBEK HAN VE PAPALIK ARASINDA GEDİMİNAS'IN LİTVANYA BÜYÜK
DUKALIĞININ DİN DEĞİŞTİRME DİPLOMASİSİ**

Cihan ŞİMŞEK

25

ÇİN'İN ALTIN ÇAĞI'NDA "İMPARATOR TAIZONG VE YÖNETİM STRATEJİSİ"

Sema GÖKENÇ GÜLEZ

37

**MOĞOLLARDAN SONRA: MUROMACHİ DÖNEMİ JAPON DİPLOMASİSİ VE
DOĞU ASYA'DA DEVLETLER SİSTEMİNİN DEĞİŞİMİ**

Kubilay ATİK

49

**ATLI BOZKIR KÜLTÜRÜNÜN JEOPOLİTİK UNSURLARINDAN: DİPLOMASİ
(HUN-ÇİN DİPLOMATİK İLİŞKİLERİ)**

Kürşat KOÇAK

59

**SELÇUKLULAR ZAMANINDA OK YAY VE KILICIN DİPLOMATİK
SEMBOL OLARAK KULLANILMASI**

Nilay AĞIRNASLI

70

**İRAN VE LEVANT ARASINDAKİ İPEK TİCARETİNE ALTERNATİF YOLLAR
ARAYIŞI: TENGİZ BEY'İN ELÇİLİĞİ**

Emrah NAKİ

84

**RUS DİPLOMASİ GELENEĞİNİN TEMELLERİ:
ALEKSANDR MİHAYLOVİÇ GORÇAKOV (1856-1878)**

Ashı YİĞİT

97

**“SADIK DOSTLAR” ARASINDA:
İSTANBUL'DA MUKİM AMERİKAN ELÇİSİ EDWARD JOY MORRIS**

Tarık Tansu YİĞİT

108

**BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONUNDA TÜRKİYE'DE İNGİLİZ MANDASI
TARTIŞMALARI**

Can Eyüp ÇEKİÇ

119

**MOĞOL İSTİLASININ EĞİTİM DİPLOMASİSİ ÇERÇEVESİNDE DELHİ TÜRK
SULTANLIĞI'NA ETKİSİ**

Melek EMEKTAR

Murat SERDAR

CONTENTS

1

DIPLOMACY IN WAR AND PEACE: THE HITTITES' POLICY IN NORTHERN SYRIA AT DAWN AND IN THE AFTERMATH OF KADESH BATTLE (MUWATALI II, URHİ-TEŠUP/MURŠİLİ III AND HATTUSILI III PERIODS)

**L. Gürkan GÖKÇEK
Hasan TUNCER**

14

CONVERSION DIPLOMACY OF GEDEIMINAS' GRAND DUCHY OF LITHUANIA BETWEEN UZBEK KHAN AND PAPACY

Cihan ŞİMŞEK

25

“EMPEROR TANG TAIZONG AND GOVERNANCE STRATEGY” IN CHINA’S GOLDEN AGE

Sema GÖKENÇ GÜLEZ

37

AFTER THE MONGOLS: JAPANESE DIPLOMACY IN THE MUROMACHI ERA AND THE TRANSFORMATION OF STATE SYSTEM IN EAST ASIA

Kubilay ATİK

49

CULTURE FROM THE GEOPOLITICAL ELEMENTS OF MOUNTED STEPPE: DIPLOMACY (HUN-CHINESE DIPLOMATIC RELATIONS)

Kürşat KOÇAK

59

THE USE OF BOW, ARROW AND SWORD AS DIPLOMATIC SYMBOLS DURING THE SELJUQS PERIOD

Nilay AĞIRNASLI

70

**SEEKING ALTERNATIVE WAYS TO THE SILK TRADE BETWEEN IRAN AND
THE LEVANT: THE EMBASSY OF DENGİZ BEG**

Emrah NAKİ

84

**ORIGINS OF THE RUSSIAN DIPLOMATIC TRADITION:
ALEXANDER MIKHAILOVICH GORCHAKOV (1856-1878)**

Aslı YİĞİT

97

**AMONG THE “LOYAL FRIENDS”:
EDWARD JOY MORRIS, THE AMERICAN MINISTER RESIDENT TO ISTANBUL**

Tarık Tansu YİĞİT

108

**DEBATES ON THE BRITISH MANDATE FOR TURKEY AFTER THE FIRST
WORLD WAR**

Can Eyüp ÇEKİÇ

118

**THE EFFECT OF THE MONGOLIC INVASION ON THE TURKISH SULTANITY
OF DELHI WITHIN THE SCOPE OF EDUCATIONAL DIPLOMACY**

Melek EMEKTAR

Murat SERDAR

MOĞOLLARDAN SONRA: MUROMACHI DÖNEMİ JAPON DİPLOMASİSİ VE DOĞU ASYA'DA DEVLETLER SİSTEMİNİN DEĞİŞİMİ

AFTER THE MONGOLS: JAPANESE DIPLOMACY IN THE MUROMACHI ERA AND THE TRANSFORMATION OF STATE SYSTEM IN EAST ASIA

Kubilay ATİK

Öz

Moğol İmparatorluğunun yükselişi ve ondan önce de sırasıyla Kitan ve Cürçenlerin Doğu Asya'da başat aktörler haline gelmeleri ile Doğu Asya'da siyasi dengeler yalnızca askerî güç bakımından değil, hakimiyet ve egemenlik algısı ve diplomaside kullanılan yöntemler açısından da değişmiştir. Moğol İmparatorluğunu izleyen dönemde ise tüm Doğu Asya'da devlet yapıları ve yönetici hanedanlarda değişiklikler olmuş, Kore'de dört yüzyıla yakın süre hüküm süren Goryeo hanedanının yerini Joseon, Çin'de Ming, Japonya'da ise Kamakura Şogunluğunun yerini Muromachi Şogunluğu almış ve Doğu Asya'da Moğolların başlattığı devletler sistemi Ming Hanedanı ile yeni bir sürece girmiş. İki Moğol istilasını başarı ile atlatan Japonya ise Ming Hanedanı ile ilişki kurma yoluna giderek Doğu Asya'daki devletler sistemine ilk kez bu dönemde entegre olmuştur. Bu devletler sistemi dışarıdan her ne kadar Çin merkezli bir haraç sistemi gibi gözükse de Japonlar devletler sistemi içerisinde bir oyuncu olarak aktif rol alırken diğer taraftan da haraç sisteminin dışında kalmış ve Çin'in üstünlüğünü yine kabul etmediği gibi Kore ve Ryukyu'daki krallara da üstün bir rol üstlenmişlerdir. Bu yönüyle Doğu Asya'da Muromachi Şogunluğu dönemi hem Japon tarihi hem de Doğu Asya diplomasi tarihi açısından farklı bir görünüm arz etmektedir. Daha sonrasında Muromachi Şogunluğunun yerini alarak ülkeyi dış dünyaya kapatan Tokugawa Şogunluğuna kadar süren dönemde Japonlar hem Çin hem de diğer bölge ülkeleriyle daha önce ve sonrasında modern döneme kadar olmayan düzeyde sisteme dahil olmuşlardır. Bu anlamda Japonya geleneksel tarih anlatımında klişe haline gelen bir münzevi krallık olmaktan çok aktif bir oyuncudur. Bu çalışma Muromachi Şogunluğunun diplomasisini merkeze alarak Doğu Asya'da Batılı güçlerin de aktif rol aldığı Ming döneminin diplomasi mantığını incelemektedir.

Anahtar Sözcükler: Japonya, Çin, Kore Muromachi, Ming Hanedanı, Joseon, Doğu Asya.

Abstract

The balance of power in East Asia changed not only militarily but also in terms of perceptions of hegemony, sovereignty and diplomatic practices as a result of the rise of the Mongol Empire which was preceded by the rise of the Khitans and Jurchens in East Asia. During the period that followed the Mongol Empire, there were a series of dynastic changes as well as changes of state formation throughout East Asia. The Goryeo dynasty in Korea which ruled for approximately four centuries was replaced by the Joseon. In China the Ming dynasty came to power whereas in Japan the Kamakura Shogunate was replaced by the Muromachi shogunate. The states system which was established by the Mongols in East Asia began a new phase with the Ming and Japan which

overcame two Mongol invasions successfully began to participate in the Ming system and for the first time in its history integrated into the East Asian States system. Although this states system appears to be a sino-centric tributary system, Japan not only managed to stay out of tributary relations with the Ming, but also asserted a role superior to those of Korea and the Ryukyu kingdoms and played an active role within the system. In this perspective, the Muromachi shogunate plays a unique role not only in Japanese history but also within the history of diplomacy in East Asia. During the period which continued until the Tokugawa shogunate which closed the country to the outer world, the Japanese participated in the system at a level unprecedented before or later until the modern period with China and the other regional states. In this respect, Japan is more of an active player than a hermit kingdom which became a cliché in the traditional historiography. This study observes the Ming Era diplomacy during which the western powers also appeared in the scene with a focus on the Muromachi shogunate's diplomacy at the center.

Keywords: Japan, China, Korea, Muromachi, Ming Dynasty, Joseon, East Asia

Moğol İmparatorluğunun yıkılmasını izleyen dönemde Doğu Asya'da önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Moğol İmparatorluğu döneminde ilk kez Doğu ve Batı uçları birbiri ile yoğun bir temas kurma fırsatı bulan Avrasya anakarasının yanısıra daha önce iletişimi ve siyasi ilişkileri komşu olmalarına rağmen daha kısıtlı olan Japonya, Kore ve Çin de birbiri ile daha sıkı bir ilişki içerisine girmiştir. Ayrıca bu dönemde Moğollar'ın Kore ve Çin'e hâkim olurken Japonya, Vietnam ve diğer bölge ülkeleri üzerinde tam bir hakimiyet kuramaması da bölgede oluşan yeni bir devletler sisteminin Moğol sonrası dönemde de ana özelliğini oluşturmuştur. Çin'de kurulan Ming Hânedanı Kore üzerinde daha kesin bir şekilde hakimiyet kurarken Japonya daha önce bilinçli olarak izole olduğu Doğu Asya sistemine dahil olmuş ancak belki iki kez Moğolları yenmiş olmanın da özgüveni ile Ming süzerenliğini reddetmiştir. Bu çalışma 15. Yüzyılda daha önce Moğolları yenen Kamakura Şogunluğunun yerine geçen Muromachi Şogunluğunun Doğu Asya sistemine dahil olması ve diplomasisi üzerine odaklanmaktadır.

Japonya tarihi boyunca, istisnalar dışında Doğu Asya'da oluşan Çin merkezli devletler sistemi ve haraç sisteminin bilinçli olarak dışında kalmaya çalışmış, özellikle haraç sistemini ve onun beraberinde getirdiği Çin İmparatorunun üstünlüğü ilkesini reddetmiştir. Bunun arkasında ideolojik nedenler vardır. Japonya ile ilgili karşımıza çıkan en erken belgelerden itibaren Japonya'nın en azından büyük kısmının Mezapotamya'daki tanrı krallara benzer şekilde tanrı soyundan gelme iddiasında erkekler ve kadınlar tarafından yönetildiği görülmektedir. Prenses Himiko (卑弥呼) bunların arasındaki en ünlü örneklerdendir. Daha sonra Kojiki ve Nihonshoki gibi Çin tarzında resmi tarihlerin yazılması ile birlikte biraz daha Çin'e benzer bir egemenlik ve yönetim anlayışı gelişmişse de Japon imparatorlarının Japonya'yı yönetme hakkını aslında tarihi süreçte olduğu şekliyle diğer klanları fethederek yönetim altına alarak değil soylarını dayandırdıkları güneş tanrıçası Amaterasu (Amaterasu Ôkami: 天照大御神) sayesinde edindikleri inancı modern döneme kadar hakim olmuştur ki bugün de milliyetçi çevreler arasında bu görüş kabul görmektedir. Bunun sonucu olarak ise Japonya'da 5. yüzyıldan itibaren yönetici ailenin değişmeyeceği ve bu hânedanın yönetme hakkının Çin'deki gibi gökten kendilerine verilen bir hak olmayıp doğrudan bir tanrının soyuna dayandıkları için hakları olduğu görüşü yerleşmiştir. Bu

görüŖ DoĖu Asya'da başka devletlerde de görölse de dünya üzerindeki en uzun hânedanın bulunduğu Japonya doğal olarak en çok süreklilik gösterdiği yer olmuŖtur. Yuanshi'nın birinci bölümünde Çingis KaĖan'ın soyu da Alan Kova efsanesinde Alan Kova dul kaldıktan sonra çadırının tünüğünden¹ geceleri bir ışık huzmesi Ŗeklinde süzölerek gelen bir tanrı insana (神人) dayandırılmıŖtır.² Buna benzer mitler Kuzey Asya halkları arasında sık sık görölse de MoĖollar ve Türkler de tıpkı Çinliler gibi gökten aldıkları emirle yönetme iddiasındadırlar. Bu hakka Çinliler Tianming (天命 Göğün emri), Türkler kut, MoĖollar ise suu demiŖtir. Ancak benzerliklere rağmen Japonya'daki anlayıŖ hem Çin'den hem de bozkırdaki göçebe devletlerinden farklıdır. Çin'de ve göçebeler arasında her ne kadar imparator (皇帝³) ve kağan ülkeyi tanrıdan aldığı yetki le yönetme iddiasında olsa ve göğün ođlu unvanı (天子) kullansa Japonya ile durumları farklıdır. Japonya'da *Kojiki* (古事記) ile baŖlayarak Japon imparatorları Kojiki'de güneŖ tanrıçası Amaterasu'nun torunu Ninigi'ye (瓊瓊杵) Japonya'yı yönetme yetkisini vermesiyle dünyaya inen Ninigi ölümsüzlüğünü yitirir ve Kyūshu adasında hüküm sürdükten sonra torunu Jimmu (神武) doğuya doğru fetihlerde bulunarak bugünkü Kansai bölgesindeki Yamato'yu da fethederek ilk Japon imparatoru olur.⁴ Nitekim Japonya ilk kez Çin kaynaklarında da Yamatai (邪馬臺 Çince: Yematai) Ŗeklinde geçmektedir.⁵ Bu efsane ile ilgili hem Japonya'da hem de Kore ve diğer ülkelerde çok sayıda çalıŖma ve kuram varsa da konumuzu ilgilendiren kısmı Japon İmparatorluk sülalesinin meŖruiyetinin bu ve buna bağlı diğer mitlere bağlanmasıdır. Sonradan Yamato Klanı olan bu hânedan ve diğer klanların her birisi kendilerini Kojiki ve diğer mitolojik kaynaklarda geçen tanrı ve tanrıçaların soylarına dayandırmaktadır.⁶ Bu durum Japonya'da neredeyse ikinci dünya savaŖının sonuna kadar sürerek her yöneticinin ülkeyi imparator adına yönetme Ŗeklinde meŖruiyetinin temellendirmesi ile sonuçlanmıŖtır. Çin İmparatorunun ya da başka birisinin üstünlüğünün kabul edilmesi durumunda Japon İmparatorunun tanrı soyundan gelme iddiasının çökmesine neden olacağı için Japonya uzun süre DoĖu Asya'da kendisini izole etmeyi tercih etmiŖtir. Çin'de ve diğer Asya ülkelerinde ise Hânedanlara yönetme yetkisi gök tarafından verildiğine ve eđer bir yönetici göğün emrine (天命) uymazsa yönetme yetkisinin bir başka hânedana geçebileceğine inanılmaktaydı. Yani Japonya'dakinin aksine imparatorun hesap vereceği bir otorite olarak gök (天) vardı, ve yönetici hânedan meŖruiyetini soya değil gökten aldığı yetkiye dayandırmaktaydı. Çin imparatoru orta krallık (中國 ya da 中華) ve çevresindeki krallıkları uyum içerisinde yönetmek ve bir babanın ailesi içerisinde uyumu ve huzuru sağladığı gibi barıŖı ve refahı sağlamak ile görevli idi. Bu çerçevede DoĖu Asya sisteminde özellikle Çin'in kısa süren Qin (秦) ve ardılı çok daha uzun süren Han (漢) döneminden itibaren ortaya çıkan yeni haraç sistemi Çin ile diplomasinin ana kuralı haline gelmiŖtir. Çok daha önceki Zhou (周) ve

¹ Tünük yurtların üstündeki yuvarlak hava deliğine verilen isimdir.

² Song Lian, *元史 [Yuanshi: History of Yuan]*, 二十四史: The Twenty-Four Histories (Beijing: Zhonghua Shuju, 2000), böl. 1.

³ Türkçeye her iki kavram da imparator olarak çevrilse de Çince'de Huangdi(皇帝) ve Japonca'da Tennō(天皇) olarak yazılan ünvanlar etimolojik açıdan aynı kökten gelseler de yukarıda da açıklandığı üzere farklı iŖlev ve yetkilere sahiplerdir.

⁴ Anonim, *古事記 [Kojiki]* (Tokyo: Shogakukan, 1997).

⁵ Shou Chen, *三國志 [Sanguozhi]* (Beijing: Zhonghua Shuju, 1971), böl. 30.

⁶ Shinichi Sato, *日本の中世國家 [Nihon no Chūse Kokka]*, 日本歴史叢書 [Nihon Rekishi Sōsho] (Tokyo: Iwanami Shoten, 1983), 21.

savaşan beylikler (戰國) dönemlerinden farklı olarak Han Hânedanının özellikle Hunları yıkmakta ve yıktıktan sonra da kontrol altında tutmakta kullandığı diplomatik strateji haraç sistemine dayanmakta idi ki bu sistem son hânedan olan Qing (清) yıkılana kadar geçerliliğini sürdürmüştür. Bu sisteme göre yabancı hükümdarlar Çin imparatoruna yerel ürünlerden oluşan haraç sunmaktaydılar. Buna karşılık imparator da gelen elçilerin temsil ettikleri ülkenin kademine göre elçilik heyetindekilere ve hükümdarlarına hediyeler vermekteydi. Ayrıca heyettekilerin yanlarında getirdikleri malları satmalarına ve uygun fiyatlarla mal almalarına da izin verilmekteydi. İmparatorun verdiği hediyeler istisnasız olarak her zaman gelen haraçtan çok daha değerliydi.⁷ Bu yönüyle Doğu Asya'daki haraç sistemi batıdakinden farklı olarak maddi açıdan haraç alanın değil haraç veren tarafın daha kazançlı çıktığı bir sistemdir. Bu sistem elbette Han Hânedanından başlayıp 20. Yüzyılın başına kadar kesintisiz ve değişmeden sürmemiştir. Özellikle 9. Yüzyılda Çin'de Tang Hânedanının çöküşüyle birlikte kuzeyde üçü Shatuo (沙陀) Türkleri ikisi Çinli generaller tarafından ardı ardına kurulan beş hânedan ile güneyde dokuz yerel krallığın kurulduğu Beş Hânedan dönemi, ve aynı dönemde Kitanlar tarafından Mançurya'da kurulan ve yalnız beş Hânedan döneminde değil daha sonra Çin'i birleştiren Song döneminde de Çin'deki Hânedanlara üstünlük kuran Liao (遼) ve onun ardılı, yine Mançurya'dan çıkan ve Moğol kökenli Kitanların yerini alan Mançuların atası Cürçenlerin kurduğu Jin (金) Hânedanı bu sistemi değiştirmişler ve sorgulamakla kalmayıp tersine çevirmişlerdir. Özellikle Beş Hânedan döneminde Avrupa'daki Westphalia sistemine benzer bir sistem ortaya çıkmıştı. Kuzeyde kurulan Hânedanlar diğerleri üzerinde kesin bir hegemonya kuramayacak kadar güçsüzken Güneydeki krallıklar Güney Tang (南唐) Çini birleştirme iddiasında uzaktılar ve Kore, Japonya, Vietnam ve diğer çevre devletler ile eşitlik temelinde bir diplomasi kurmuşlardı.⁸

Japonya ile bu dönemde kurulan eşitlik temelli ilişkiler önce Kubilay Kağan döneminde Moğolların Çin'i tamamen fethedip, Kore'ye iki kez sefer düzenleyerek üstünlük kurmaları daha sonra da Japonya ve Güney Doğu Asya'da seferler düzenlemeleri ile değişmiştir. Daha önce her ne kadar Song Hânedanı tüm Çin'i birleştirmiş, ve Kitanları elinde olan günümüzdeki Pekin ve Çevresi ile Tangutların elinde olan Ningxia (寧夏) ve Hexi (河西) koridoru haricinde Tang Hânedanına ait olan Toprakların çoğunu almışsa da askeri yönden Tang Hânedanı kadar güçlü olmadığı gibi Kitanlar ve Cürçenlere karşı alınan yenilgiler ve yükselen Zhu Xi (朱熹) tarzında neo-konfüçyüsçülüğün etkisi ile içe kapanmıştır.⁹ Japonya'da ise yukarıda anlatılan sistem de zamanla sona ermiş ve içeride büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Kore'de üç krallık döneminin Silla Krallığı ve Tang Hânedanının ortak saldırısıyla önce Baekje-Japon ittifakını daha sonra da Kuzeydeki güçlü Goguryeo Krallığını ortadan kaldırmasıyla Japonya'ya çok sayıda Baekje soylusu ve savaşçı gelmiştir.¹⁰ Bu savaşçıların başkentte gücü ele geçirmelerini engellemenin yanı sıra Kyushu'daki Hayato (隼人) ile Kumaso (熊襲) grupları ve Honshu adasının doğusundaki Emishi (蝦夷) gibi henüz Japon olmayan ve Japon yönetimine direnen grupların kontrolünü sağlamak üzere doğuda Kantô (關東) batıda da Kyûshu (九州) bölgesi ve

⁷ Haraç sistemi ile ilgili kuramsal bilgi için bkz.: J. K. Fairbank ve S. Y. Têng, "On The Ch'ing Tributary System", *Harvard Journal of Asiatic Studies* 6, sy 2 (1941): 135-246, <https://doi.org/10.2307/2718006>.

⁸ Kubilay Atik, "Dynastic Relations in East Asia Between the 10th-14th Centuries" (PhD, Ankara, Middle East Technical University, 2017).

⁹ Zhen Chen, *宋史 [Songshi]*, 2. bs, *中国断代史系列 [Zhongguo Duandai Shixilie 9]* (Shanghai: Shanghai Renmin Chubanshe, 2016), 87.

¹⁰ Yukihiko Seki, *武士の原像 [Bushino Genzô]* (Kyoto: Kabushikigaisha PHP Editing Group, 2014), 41.

çevresine yerleştirmiştir.¹¹ Muhtemelen Astronezyan olan Hayato ve Kumaso grupları ile muhtemelen günümüzdeki Ainular ile akraba olan Emishi grupları henüz taş devri ile bronz devre arası bir teknolojiye sahipken aslen Mançurya'daki güçlü Goguryeo devletinin bir kolu olup güneye inen ve buradaki Mahan kabilelerini fetheden Baekje savaşçıları İç Asya ve Mançurya'daki atlı okçu savaş geleneğine sahiptiler ve kolaylıkla bu bölgelerde üstünlük kurdular. Zaman içerisinde Japonlaşarak popüler kültürde samuray adını alan savaşçı sınıfın (Japonca *Bushi*/武士) temeli 8. yüzyılda yaşanan bu göçte atılmış, bu dönemde Japonya'da ayrıca Budizm de bu Koreli göçmenlerle birlikte Japonya'ya ilk kez ulaşmamış olsa bile ilk kez ciddi anlamda kök salmıştır.¹² İlk başlarda bu savaşçıları taşrada güvenliği sağlamak ve merkezdeki imparatorluk ailesi ile eski aristokrasi adına vergi toplama dışında başkente almama stratejisi güden Japon aristokratları zaman içerisinde kendi aralarındaki iktidar mücadelelerinde bu savaşçıları dahil etmeye başlamışlardır. Özellikle sarayda imparatorlar ile kızlarını evlendirerek bu evlilikten doğan çocukları da çocuk yaşta tahta oturtarak onların adına ülkeyi yöneten Fujiwara klanının (藤原氏) kendi içindeki çatışmalar sonucunda Genpei savaşları (源平合戦) adı verilen savaşlar meydana gelmiş ve ilk Şogunluk bu dönemde kurulmuştur. Genpei savaşlarının galibi olan Minamoto Yoritomo (源頼朝¹³) başkentten uzaktan, Kantô (関東) ovasının güneyinde Kamakura'da (鎌倉) ilk Şogunluğu (Japonca Bakufu/幕府)¹⁴ 1192 yılında kurmuştur. Kore'de olan olayların devamında Silla Krallığının Tang Hânedanı ile birlikte Japonya'yı da işgal etmesinden çekinen Japonlar, hem Çin hem de Kore ile olan ilişkilerini dondurmuşlar ve neredeyse Moğol istilalarına kadar ticaret ve kültürel alışveriş ile Budist rahiplerin seyahatleri dışında anakara ile ilişkilerini kesmişlerdir. Ancak hem gemicilik teknolojisindeki gelişmeler sonucu Japonya ile Asya anakarası arasındaki seyahatlerin kolaylaşması, hem de yükselen Moğol tehlikesi Japonya'nın izolasyon politikasını 13. Yüzyılda sona erdirmiştir. Kubilay Kağan'ın Japonya seferleri her ne kadar başarısızlıkla sonuçlansa da Japonya üzerinde kalıcı etkileri olmuştur. Kamakura Şogunluğu Moğol istilalarını engellemesine rağmen gücünü yitirerek çökmüş, yerine ise başkent Heian (günümüzdeki Kyoto) içerisindeki Muromachi (室町) mahallesinde Ashikaga Takauji (足利尊氏) tarafından kurulmuştur.¹⁵ Bu dönemde yalnızca Şogunluğun merkezi değil, genel olarak siyasi yapısı ve ideolojisi de değişmiştir. Bu durum Moğollar elçilik heyeti gönderdiğinde yanıt dahi veremeyen Japon sarayı ve Şogunluk hükümetinin daha iç içe geçmesinin yanı sıra Takauji'nin şogun olmasını da sağlayan Kenmu restorasyonu sırasındaki gelişmeler ve imparatorluğun yeniden güçlenme çabası ile de ilgilidir. Kamakura döneminde Japonya'da Avrupa'dakine benzer bir feodal yapı oluşmaya başlamıştı.¹⁶ Ancak Kamakura Şogunluğu yine de başkentteki İmparator ve eski Heian aristokrasisi ile savşçı sınıf arasında arabuluculuk yapma ve gerektiğinde aristokratların

¹¹ Yukihiro Seki, *武士の原像 [Bushi no Genzô]* (Kyoto: Kabushikigaisha PHP Editing Group, 2014), 41.

¹² Sato, *日本の中世国家 [Nihon no Chûse Kokka]*, 21.

¹³ Japonca ve Çince kişi adlarında bu ülkelerdeki genel kullanıma uygun şekilde Soyad-Ad sıralaması kullanılmıştır.

¹⁴ Türkçe'ye şogunluk ifadesi muhtemelen İngilizce Shogunate ifadesi üzerinden yerleşmiştir. Japo tarih yazımında Şogun'un idaresi altındaki yönetim sistemi için Bakufu ifadesi kullanılır. Ayrıca Şogun (Japonca Shôgun/將軍) ifadesi, Tokyo, Kyoto gibi uzatma işaretli (Tôkyô/東京, Kyôto/京都) yerleşmiş yer adları Türkçeye uygun bırakılıp diğer kişi ve yer adlarının Hepburn sistemine göre transkripsiyonu yapılmıştır.

¹⁵ Muromachi şounluğu ile ilgili genel bilgi için bkz.: John Whitney Hall, "The Muromachi Bakufu", içinde *Cambridge History of Japan*, ed. Kozo Yamamura, 4. bs, c. 3, Cambridge Histories (Cambridge: Cambridge University Press, 2003).

¹⁶ Peter Duus, *Feudalism in Japan* (New York: McGraw-Hill, 1993).

ve imparatorun haklarını koruma pozisyonunda idi¹⁷. Muromachi dönemi ile birlikte imparatorun güçlerini bastırmak üzere görevlendirilip sonradan imparatorun tarafına geçen ve Kamakura şogunluğuna son veren Takauji, daha sonra ironik bir şekilde imparatorun da gücüne ve doğrudan yönetimine son vermişse de kendisi de taşra da hiçbir zaman Kamakura şogunlarının diğer yerel beyler (Daimyô/大名) üzerinde sahip olduğu otoriteye sahip olamamıştır.¹⁸ Öte yandan diplomasi alanında Muromachi dönemi ile birlikte daha farklı bir yaklaşım da meydana gelmiştir. Bu dönemde Japonya’da yalnızca feodal beyler değil aynı zamanda güçlü bir tüccar sınıfı ile korsanlık faaliyetleri de yükselişe geçmiştir. Ayrıca Moğollardan kaçarak Kore ve Japonya’ya sığınan Budist ve Konfüçyüsçü aydınlar da Japonya’daki politikayı dolaylı yoldan etkilemişlerdir. Bu durum Moğol imparatorluğu dağılıp Çin’de Ming (明) Hânedanı kurulduktan sonra da devam etmiştir.

Aslında Tang Hânedanı döneminde gerçek anlamda Çin merkezli olan sistem Tang Hânedanı ile birlikte çökmüş, sonrasında özellikle Moğol döneminde Tang dönemine kıyasla çok daha fazla ülkeden elçi özellikle Moğolların Güneydoğu Asya’daki askeri seferleri, daha sonra da İran ile kapanan kara bağlantısını ikame etmek için deniz yoluna yönelmeleri ile¹⁹ başkent Hanbalık’ta (Shangdu/上都) günümüzdeki Pekin) toplanmakta idi. Moğol döneminde başlayan bu ilişkiler aslında tarafların yalnızca Çin ile ilişkiler kurduğu Tang dönemi sistemini tarafların Çin yolu ile birbirleri ile de iletişime geçtiği bir sisteme doğru çevirmiştir. Yukarıda da anlatıldığı üzere Beş Hânedan döneminde güneydeki dokuz krallıktan özellikle Min (閩) ve Wu (吳) ile bir ölçüde de Güney Han (南漢) doğu ve güneydoğu Asya ile eşitlik temelli ilişkileri başlatmıştı.²⁰ Moğol döneminde bölge ülkeleri Moğollarla olduğu kadar birbirleri ile de iletişim ve diplomasi kanallarını açmıştır. Kore’de Uygur nazırların bulunması Moğol istilası ile açıklanabilse de Hintli bir prensin Koreli bir prenses ile evliliği Moğol askeri gücünün ötesinde ilişkiler olduğunu göstermektedir.²¹ Ardından gelen Ming Hânedanı her ne kadar Moğol yönetimine karşı bir ayaklanma ile başa geçmiş ve Yuan Hânedanı Çin’i terk ederek Moğolistan’da varlığını sürdürmüştü de Moğolların çoğu politikasını sürdürmüştür. Bunun sonucu olarak Yuan döneminde ortaya çıkan sistem Ming döneminde de güçlenerek devam etmiştir. Yuan Hânedanı kendisinin merkezde olduğu bir devletler sistemini büyük ölçüde askeri güç kullanımı ya da kullanımının tehdit olarak kullanılması ile gerçekleştirirken Ming Hânedanı daha farklı bir politika gütmüştür. *Haijin* (海禁) adı verilen politika ile Çinli tüccarların ülke dışına çıkışı yasaklanmıştır. Buna karşılık Çin mallarına olan ihtiyacın karşılanması için gelen elçilere verilen hediyelerin ve ticaret izinlerinin miktarı ve sayısı artırılmıştır. Bunun sonucu olarak ise çevre ülkeler Çin ile ticaret yapabilmek ve Çin’deki pazarlarda kendi mallarını satabilmek için Çin ile resmi diplomatik ilişkiler kurmak zorunda kalmışlardır. Bu politikanın başarılı olması Ming Hânedanının haraç sistemine katılanların yalnızca maddi gelir elde etmeleri ile açıklanamaz. Ming Hânedanı bunu bilinçli bir politika olarak uygulamıştır. Japonya’nın durumunda yeni kurulmuş olan Muromachi Şogunluğunun henüz üçüncü şogunu olan Ashikaga Yoshimitsu (足利義満) yalnızca hükümetine

¹⁷ Kubilay Atik, “A Review of Feudalism in Japan”, *Journal of Oriental Studies* 97, sy 2 (2021): 84-96, <https://doi.org/10.26577/JOS.2021.v97.i2.09>.

¹⁸ Ito Tasaburo, *日本封建制度史 [Nihon fükensei-do-shi]* (Tokyo: Oohachi Shuppansha, 1948), 102.

¹⁹ Kubilay Atik, “Moğolların Güneydoğu Asya Devletleri ile Siyaseti”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* 4, sy 7 (27 Şubat 2021): 20-34.

²⁰ Atik, “Dynastic Relations in East Asia Between the 10th-14th Centuries”.

²¹ Niro Aida, *蒙古襲来の研究 [Môko Shûrai no Kenkyû: Research on the Mongol Invasions]* (Tokyo: Yoshikawa Kobunkan, 1982), 149.

gelir sağlayacak topraklardan yoksun olduğu için değil, aynı zamanda ileride kendisine rakip olabilecek rakip beyleri, özellikle de Kyushu adasında, coğrafi konum avantajı ile hem Kore ve Ryukyu Krallığı hem de Çin'e yakın olan rakiplerini de engellemek için bu sisteme katılmak zorunda hissetmiştir.²² Ming Hânedanı kendi tüccarlarının dışarıya çıkmasını yasaklamakla kalmayıp ticaret iznini de sadece gelen resmi elçilik heyetlerine vermiştir. Böylelikle Kyushu adasındaki ve diğer yerlerdeki beyler bu gelirden mahrum kalırken Muromachi şogunluğunun ekonomisi güçlenmiştir. Dahası Yoshimitsu Japonya Kralı (日本國王) unvanı almakla Kore'deki Joseon (朝鮮/조선) ve Shô (尚) hânedanının birleştirdiği Ryukyu ile de diplomasi ve onun beraberinde yürütülen ticareti tekeline almıştır.²³ Ayrıca diplomasinin getirdiği bu prestij Yoshimitsu'ya içeride de politik destek sağlamıştır. Bu yabancı ürünlere ulaşmak isteyen beyler Yoshimitsu'ya karşı gelmek yerine ona taraf olmak durumunda kalmışlardır. Ming Hânedanı ve Kore ise bu diplomatik atılım ve kurulan devletler sistemi sayesinde bölgede güvenliği sağlamayı ummaktaydılar. Ming Hânedanı kendisine haraç veren devletleri doğal olarak müttefikleri olarak da görüp en azından onları işgal etmemeyi taahhüt ederken Koreliler ise bu sisteme kendileri dahil olarak Ming işgalinden kurtuldukları gibi²⁴ Cürçenler ve Wakô (倭寇²⁵) adı verilen Japon korsanlara karşı da ittifak şansı bulmuşlardır. Ming Hânedanı açısından ise Japonya'nın Ming merkezli bir devletler sistemine dahil olmasının avantajları Ming hazinesinin bu ticarete ödeyeceği bedelin çok üzerinde idi. Denizde Japon korsanlara karşı Muromachi Şogunluğundan özellikle bu korsanların üslerine karşı seferler düzenlenmesi yoluyla sona erdirilebileceği gibi Japonların Ming Hânedanının müttefikleri olan Kore'ye saldırmasının da önü kesilecekti.²⁶ Dahası Ming Hânedanı içeride de henüz yeterince sağlam temellere oturmamıştı. Her ne kadar Moğolları büyük ölçüde Çin'den kovup kalanları da üstünlüklerini kabul etmeye ve Ming ordusuna katılmaya mecbur bırakmış olmalarına rağmen imparator Yingzong (英宗) Oyratlara karşı yaptığı seferde hezimete uğrayarak esir düşmüştür. Ancak daha sonra serbest bırakılmış, yine de esareti sırasında Pekin dahi Moğol istilası tehdidiyle yüz yüze kalmıştır. Moğolistan'da da Yuan Hânedanı devam etme iddiasını 16. yüzyıla kadar sürdürmüş, bu iddiayı ise sonunda Ming değil Oyratlar ile daha sonra hem Ming hem de Oyratların sonunu getirecek olan Mançular sona erdirebilmiştir. Bu yönüyle geriye dönük olarak bakıldığında Ming yöneticilerinin kaygıları hiç de yersiz görülmemektedir. Ming yönetimi Kubilay Kağan'ın dahi iki kez sefer düzenlemesine rağmen diz çöktüremediği Japonları haraç sistemine dahil etmeyi başararak hem içeride politik olarak güçlenmek hem de Moğollara, Korelilere ve henüz Mançu adını almamış olan Cürçenlere karşı

²² Lorraine F. Harrington, "Regional Administration Under the Ashikaga Bakufu: Power and Politics Outside the Central Provinces (Japan)" (Ph.D., United States -- California, Stanford University, 1983), 95, <https://search.proquest.com/pqdtglobal/docview/303268754/abstract/23B1FAD20EEE4B10PQ/1>.

²³ Noriko Hiraishi, *日本通史 [nihon tsûshi: History of Japan]* (Tokyo: Tanitsukisha, 2015), 121.

²⁴ Joseon Hânedanı Moğolların Yuan Hânedanına karşı Ming Hânedanını kuran Zhu... İsyanı başarılı olduğunda Moğollar kuzeyde bozkıra çekilirken Ming Hânedanına karşı Moğolların son müttefikleri olan Goryeo Kralı Wang... 'nın gönderdiği ordunun başındaki Yi Songye'nin ordusuyla Ming ordusuna saldırmak yerine sınırdaki Yalu nehrinden geri dönerek darbe yapması ile kurulmuşsa da uzun süre Moğol müttefikleri olarak görülüp güven kazanamamıştır. Kubilay Atik, "Kore Aydınlanması: Joseon Dönemi", *Doğu Batı*, sy 61 (Ağustos 2012): 217-32.

²⁵ Japonya için küçültücü bir ifade olarak kullanılan ve cüce anlamına gelen 倭 karakteri burada da kullanılmaya devam etmiştir. Güneşin Kökü anlamında bugün de kullanılan Nihon/日本 ifadesi hem Japonca hem de diğer Doğu Asya ülkelerinde ancak Heian Döneminin sonlarında kullanılmaya başlamıştır.

²⁶ Nitekim Japonlar Ming ile ilişkileri kestikten sonra Hideyoshi döneminde 1593-98 arasında Kore'yi işgal etmiş ve Ming Hânedanı Imjin savaşları adı verilen bu savaşlarda aldığı sarsıntıdan kurtulamayarak kırk yıl kadar sonra Mançular tarafından fethedilmiştir.

politik anlamda prestij sağlayacaktı. Özellikle Kuzey'deki Halha Moğolları ile Yuan Hânedanının devamı olma iddiasındaki Çahar Moğolları üzerinde prestij sağlamanın yanı sıra içeride de Çinli olmasına rağmen Yuan Hânedanına bağlı olan ya da olduğundan şüphelenilen kişilerin Ming tarafına geçirilmesi ve diğer Çinli rakiplerin gücünün kırılması için önemli idi.

Yingzong'un Oyrat Moğolları ile mücadele ettiği bu dönemde Heian²⁷ aristokrasisinin etkisinde kalan Şogun Ashikaga Yoshinori (足利義教) Ming Hânedanı ile babası Ashikaga Yoshimitsu'nun kurduğu haraç ilişkisini kesmiş ve Japonya Kralı ünvanını da reddederek daha önceki Japon İmparatoru ve Çin İmparatorunu eşit, Kore Kralını ise Japon imparatoruna haraç veren bir vassal olarak gören bakış açısına dönmüştür.²⁸ Yingzong'un yerine kardeşinin tahta çıkması sonucu bu sorun çözülmüşse de içeride Ming Hanedanının meşruiyeti konusunda şüpheler olduğu açıktır. Bu nedenle Japonya gibi Moğollara boyun eğmemiş bir ülkenin Ming Hanedanına haraç göndermeye devam etmesi iç güvenlik açısından da yardımcı bir unsur olarak görülmesini anlamak güç değildir. Yoshinori'nin ise haraç sisteminden çıkmak için gerekçeleri yine dış nedenlerden çok iç nedenler ile ilgili idi. Babası Yoshimitsu kadar güçlü olmayan Yoshinori babasının yaptığı gibi saraydan gelen eleştirilere kulak tıkayacak durumda değildi. İronik bir şekilde eski aristokrasi olan kuge (公家) ve imparatorlukla birlikte şogun da güç kaybetmekte idi ve şogunların da dahil olduğu savaşı grup (武家/buke) giderek yerel yönetimde daha bağımsız hareket etmekteydi.²⁹ Bunun sonucu ise şogunların Yoshinori'den başlayarak imparatorluk otoritesi ile giderek daha fazla işbirliğine gitmesi oldu. Ayrıca neo-konfüçyüsçülük ve bu akımın etkisinde gelişen hua-yi (華夷) yani uygar olanın (華/hua) barbar olana (夷/yi) direnmesini öğütleyen Zhu Xi ekolü Çin'de Moğollar galip gelince gerilemişse de Japonya'da gelişimini sürdürdü.³⁰ Japonya'da ayrıca *shinkoku* (神国) adı verilen ve Japonya'nın Hindistan ve Çin'le birlikte Budizm'in merkezi üç ülkesinden birisi olduğunu ileri süren ekol de güçlenmiştir. Özellikle Moğollara karşı alınan galibiyetler Japonya'da Nichiren (日蓮) başta olmak üzere artık Shintô ile birleşme sürecine girmiş Budist okullarında aslında Budizm'e ters olmasına rağmen Japonya'nın diğer ülkelerden üstün ve tanrıların korumasında bir ülke olarak görme eğilimini güçlendirmiştir. Muromachi Şogunluğu'nun dış politikasını ise hem klasik Çinceye olan hakimiyetleri hem de yukarıda belirtilen nedenlerle Japonların ve Çinlilerin farklı politik görüşlerine rağmen ortak bir zemin oluşturmaları nedeni ile Budist rahipler yönetmekte idi.³¹ Bunun sonucu olarak ise Japonya kalıcı olarak Çin merkezli devletler sisteminin temel taşı olan haraç sisteminden çıktı. Öte yandan Japonlar 19. Yüzyılın sonlarına kadar Doğu Asya'daki Çin merkezli devletler sistemine dahil olmayı sürdürdüler ve her ne kadar Çin'in üstünlüğünü kabul etmeseler de bu sisteme eklemlenmiş olarak sistem içerisindeki ülkelerle daha sonraki "kapalı ülke" (鎖国/sakoku) döneminde dahi sürdürdüler. Ming dönemi boyunca Japonya'dan Çin'e toplam 49 elçilik heyeti Çin'i ziyaret etmiştir. Aynı dönemde Japonya ile Kore ve Ryukyu krallıkları da kendi aralarında düzenli olarak elçilikler göndermeye devam etmişlerdir.

²⁷ Heian (平安) Heian Kyô'nun (平安京) kısaltması ve günümüzdeki Kyoto'nun eski adıdır.

²⁸ Hiroshi Kasamatsu, Shinichi Sato, ve Kesao Momose, *中世政治社会思想 [Chûse Seiji Shakai Shisô]*, c. 2, 日本思想史大系 [Nihon Shisôshi Daikei] 22 (Tokyo: Iwanami Shoten, 1981), 86.

²⁹ Shinichi Sato, *日本中世史論集 [Nihon Chûseshi Ronshû]* (Tokyo: Iwanami Shoten, 1990), 179.

³⁰ Kasamatsu, Sato, ve Momose, *中世政治社会思想 [Chûse Seiji Shakai Shisô]*, 2:78.

³¹ Matsuda Hirataro, *江戸時代制度の研究 [Edo jidai seido no kenkyû]* (Tokyo: Buke Seido Kenkyukai, 1919), 69.

Muromachi döneminden itibaren Japonya Ming Hanedanının kurduğu devletler sistemine dahil olmuştur. Her ne kadar bu sistemin temelini oluşturan haraç sisteminin kökenleri yüzlerce yıl öncesine dayanıyorsa da Ming ve daha sonraki son hanedan Qing dönemlerindeki uygulaması hem klasik anlamdaki haraç sisteminden hem de Ming öncesi Moğol Yuan hanedanının haraç sisteminden farklılıklar göstermiştir. Yuan hanedanı döneminde Çin Moğol imparatorluğunun ekonomik ve siyasi merkezi haline gelmiş buna karşılık daha önce dışarıya görece kapalı olan Çin Moğol barışı sayesinde daha önce olmadığı kadar çok yabancıların geldiği ticaret, siyaset ve kültür alanlarında etkili olduğu bir yer haline gelmiştir. Ming hanedanı zamanının aksine Çinli tüccarlar ve yabancı tüccarların serbest bir şekilde ticaret yapmalarını teşvik eden Moğollar haraç sistemi için daha çok asker güçlerine güvenmekteydi. Ming Hanedanının *Haijin* politikası ise tersine Çinli tüccarların dışarıya çıkışını yasaklayıp yabancıların ise yalnızca resmi haraç getirerek ticaret yapmalarına izin vererek Japonya, Vietnam, Ryukyu Krallığı, Kamboçya gibi askeri yoldan diz çöktürülemeyen devletleri ekonomi yoluyla kendi sistemlerine dahil olmaya mecbur bırakmışlardır. Bu politika Japonya'da da diğer tüm devletler gibi işe yaramış ve Japonya Muromachi döneminden Batılı devletlerin hegemon oluşuna kadar geçen yaklaşık altı yüzyıl boyunca haraç sisteminden çıksa dahi Ming merkezli devletler sisteminin parçası haline gelmiştir.

Kaynakça

- Aida, Niro. *蒙古襲来の研究 [Môko Shûrai no Kenkyû: Research on the Mongol Invasions]*. Tokyo: Yoshikawa Kobunkan, 1982.
- Anonim. *古事記 [Kojiki]*. Tokyo: Shogakukan, 1997.
- Atik, Kubilay. “A Review of Feudalism in Japan”. *Journal of Oriental Studies* 97, sy 2 (2021): 84-96. <https://doi.org/10.26577/JOS.2021.v97.i2.09>.
- . “Dynastic Relations in East Asia Between the 10th-14th Centuries”. PhD, Middle East Technical University, 2017.
- . “Kore Aydınlanması: Joseon Dönemi”. *Doğu Batı*, sy 61 (Ağustos 2012): 217-32.
- . “Moğolların Güneydoğu Asya Devletleri ile Siyaseti”. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* 4, sy 7 (27 Şubat 2021): 20-34.
- Chen, Shou. *三國志 [Sanguozhi]*. Beijing: Zhonghua Shuju, 1971.
- Chen, Zhen. *宋史 [Songshi]*. 2. bs. *中国断代史系列 [Zhongguo Duandai Shixilie]* 9. Shanghai: Shanghai Renmin Chubanshe, 2016.
- Duus, Peter. *Feudalism in Japan*. New York: McGraw-Hill, 1993.
- Fairbank, J. K., ve S. Y. Têng. “On The Ch’ing Tributary System”. *Harvard Journal of Asiatic Studies* 6, sy 2 (1941): 135-246. <https://doi.org/10.2307/2718006>.
- Hall, John Whitney. “The Muromachi Bakufu”. İçinde *Cambridge History of Japan*, editör Kozo Yamamura, 4. bs. C. 3. Cambridge Histories. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Harrington, Lorraine F. “Regional Administration Under the Ashikaga Bakufu: Power and Politics Outside the Central Provinces (Japan)”. Ph.D., Stanford University, 1983. <https://search.proquest.com/pqdtglobal/docview/303268754/abstract/23B1FAD20EEE4B10PQ/1>.
- Hiraishi, Noriko. *日本通史 [nihon tsûshi: History of Japan]*. Tokyo: Tanitsukisha, 2015.
- Ito Tasaburo. *日本封建制度史 [Nihon fûkensei-do-shi]*. Tokyo: Oohachi Shuppansha, 1948.
- Kasamatsu, Hiroshi, Shinichi Sato, ve Kesao Momose. *中世政治社会思想 [Chûse Seiji Shakai Shisô]*. C. 2. *日本思想史大系 [Nihon Shisôshi Daikei]* 22. Tokyo: Iwanami Shoten, 1981.
- Matsuda Hirataro. *江戸時代制度の研究 [Edo jidai seido no kenkyû]*. Tokyo: Buke Seido Kenkyukai, 1919.
- Sato, Shinichi. *日本の中世国家 [Nihon no Chûse Kokka]*. *日本歴史叢書 [Nihon Rekishi Sôsho]*. Tokyo: Iwanami Shoten, 1983.
- . *日本中世史論集 [Nihon Chûseshi Ronshû]*. Tokyo: Iwanami Shoten, 1990.

Seki, Yukihiro. 武士の原像 [*Bushi no Genzô*]. Kyoto: Kabushikigaisha PHP Editing Group, 2014.

Song Lian. 元史 [*Yuanshi: History of Yuan*]. 二十四史: The Twenty-Four Histories. Beijing: Zhonghua Shuju, 2000.

Kubilay ATİK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı

kubilayatik@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7657-6645

Kubilay Atik Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden 2005'te mezun olduktan sonra Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümünde yüksek lisans ODTÜ Tarih bölümünde ise doktora eğitimini tamamladı. Doğu Asya ve Moğol tarihi üzerine çalışmaları olan Kubilay Atik, 2017 yılından beri Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Tarih bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.